

Medlemsbrev

Kväveläckaget minskar på Greppa Näringens gårdar

Hösten är den mest kritiska perioden för kväveförluster. Nu kan vi konstatera att tidpunkten och metoden för jordbearbetning och stallgödselspridning under hösten har förändrats på gårdar som medverkar i Greppa Näringen och att detta har påverkat kväveutlakningen.

På gårdar utan djur har överskotten av kväve i växtnäringsbalanserna minskat med över 10 procent, vilket minskar risken för kväveläckage och utsläpp av klimatgaser från marken. Minskade överskott har Greppa Näringen redan tidigare kunnat förklara med minskad införsel av kväve med foder och mineralgödsel på djurgårdar, och med större bortförsl med grödorna på växtodlingsgårdar. Men nu har vi även sett förändringar i fält som påverkar kväveutlakningen på hösten.

– Det är glädjande att vi nu kan se statistiskt signifikanta förändringar av de åtgärder som gjorts på gårdarna och att de faktiskt har en påtaglig effekt för att minska lantbrukets miljöpåverkan. Många mindre förändringar ger på sikt resultat tillsammans, säger Stina Olofsson, projektledare för Greppa Näringen.

NÅGRA EXEMPEL PÅ FÖRBÄTTRINGAR DE SENASTE ÅREN PÅ GREPPA NÄRINGENS GÅRDAR:

- **Kväveöverskotten minskar och därmed också mängden restkväve på fälten.** På växtodlingsgårdarna har kväveöverskottet minskat med 7 kilo per hektar. Samtidigt har tillförseln av kväve varit oförändrad och skördarna ökat. Detta har gett en minskad kväveutlakning.
- **Spridningen av stallgödsel** sker senare under hösten idag än tidigare. Detta har minskat kväveutlakningen på Greppa Näringens mjölkgårdar.
- **Tidpunkten när man plöjer upp vall på mjölkgårdarna** har förskjutits från tidig höst till senare under hösten eller till våren. Stora mängder näringsämnen frigörs när vallen bryts. Om man undviker tidigt vallbrott frigörs kvävet betydligt senare från rötter och skörderester och den växande vallgrödan kan ta upp kväve under en längre period. Utlakningen av kväve med höst- och vinterregn blir därmed mindre.

Vi har beräknat att förändringarna som beskrivs ovan statistiskt signifikant har minskat utlakningen med drygt fem procent av den del av utlakningen som kan påverkas vid odlingen. ■

Greppa Näringen har en viktig roll att spela

Regeringen har meddelat hur åtgärdsprogrammen inom EU:s vattendirektiv ska utformas och vattenmyndigheterna har nu tagit sina beslut. Det är tydligt att regeringen anser att åtgärder i lantbruket är viktiga. Här har Greppa Näringen en viktig roll framöver.

Regeringen skriver att rådgivning och olika åtgärder ska genomföras inom ramen för landsbygdsprogrammet. Det tolkar jag som en uppmaning till oss i Greppa Näringen att fortsätta vår fosforkampanj. Ett särskilt tack till er som finns i Västra Götalands län! Ni genomförde förra året 30 procent av alla "gårdssamtal" som behandlar fosfor.

I november delade vi med tidningen Land Lantbruk ut skriften Fånga fosfor, om vad lantbrukare kan göra för att minska förlusterna. Här bredvid kan du läsa om hur en gård i Södermanland förbättrat markstrukturen med strukturkalkning, en åtgärd som förenar minskade fosforförluster med andra positiva effekter.

Det är viktigt även för lantbrukarna och LRF att visa att frivilliga fosforåtgärder är att föredra framför föreskrifter. I detta medlemsbrev berättar Marianne Andersson, LRF-ordförande i Skåne och medlem av Greppa Näringens styrgrupp, om hur hon ser på Greppa Näringen och vattenvårdsarbetet.

Nu har partierna också kommit överens om de långsiktiga målen för den nationella livsmedelsstrategin och Greppa Näringen ser fram emot att spela en viktig roll även där!

Stina Olofsson
Projektledare
Greppa Näringen

Att bruka ner strukturkalken snabbt och noggrant är viktigt för att få en så bra effekt som möjligt.

Foto: Anna Hedeklint

”Jag ville få mer lättbrukade jordar”

STRUKTURKALKNING. Fredrik Jerlström har strukturkalkat 150 av sina 221 hektar åkermark. Jordarna på gården utanför Nyköping är mjällig lättlera, mo och mellanlera. Efter strukturkalkningen upplever han att lerjordarna är mer lättbrukade och han sparar överfarter i såbäddsberedningen.

Text: Sofie Logardt

– Jag sparar antalet körningar på hösten och det är jättebra, säger Fredrik Jerlström.

Vilka stöd kan jag söka?

Om du går in på Greppa Näringens webbplats greppa.nu/broschyer så hittar du ett faktablad som heter "Stöd till åtgärder mot fosforförluster från jordbruksmark". Där hittar du mer information om vilka stöd som finns att söka för strukturkalkning och andra fosforåtgärder.

Idén till att strukturkalka sina jordar fick Fredrik Jerlström när han var på en fältvandring för sex år sedan. Rådgivaren som höll i träffen illustrerade effekterna av strukturkalkning genom att blanda strukturkalk och lerjord från fältet direkt i en hink. Alla på plats kunde se hur jordens struktur förändrades när strukturkalken reagerade med lerpartiklarna i jorden.

– Jag har mycket höstsådda grödor och brukade behöva köra flera överfarter för att få en bra såbädd. Därför blev jag intresserad, säger Fredrik Jerlström och tillägger:

– Det var också dags att pH-kalka jordarna och då bestämde jag mig för att slå två flugor i en smäll och köra strukturkalk istället.

Mer lättbrukade jordar

Efter att ha strukturkalkat 15 till 40 hektar per år sedan 2011 kan Fredrik Jerlström se effekterna på jordarna och hur det har påverkat jordbearbetningen.

– Jordarna har blivit mer lättbrukade och jag sparar överfarter, säger Fredrik Jerlström.

Mindre sprickbildning

Jordarna som han har på gården har lätt för att bilda sprickor när det är torrt. Sprickor kan i sin tur orsaka fosforförluster från åkermarken då lerpartiklar kan följa med vattnet ner i sprickorna och ut i vattendragen om det börjar regna kraftigt.

– Det var en väldigt torr sommar för två år sedan och då kunde jag se att sprickorna var mycket större på de jordar som inte var strukturkalkade, säger han.

Han upplever också att det är en snabbare och jämnare upptorkning av jordarna på våren där han strukturkalkat, vilket leder till en säkrare etablering av grödan och därigenom en jämnare skördenivå.

Torr för att lyckas

För att lyckas med strukturkalkningen och få en bra effekt på markstrukturen gäller det att jorden inte är blöt och att man har en snabb och noggrann nedbrukning.

– Enligt min erfarenhet är det större chans att det blir bra om man strukturkalkar efter en tidig gröda som höstraps, säger Fredrik Jerlström.

Stöd att söka

Det finns olika stöd att söka för att strukturkalka, men det kan skilja sig mellan olika länsstyrelser hur mycket pengar som finns och hur prioriterad strukturkalkning är. Fredrik Jerlström har sökt LOVA-stöd tillsammans med andra lantbrukare i Killadalens vatten- och vårdsförening varje år sedan 2011.

– Vi ligger så pass nära Östersjön att vi har varit prioriterade. Första året vi sökte stödet fick vi 50 procent av kostnaden, men de sista åren har länsstyrelsen sänkt nivån till 40 procent, säger Fredrik Jerlström.

– Med stöden och den effekt jag får blir det billigare att strukturkalka än om jag bara skulle underhållskalka för att öka pH-halten, avslutar han. ■

FAKTA |

När du kalkar med vanligt kalk (kalkstensmjöl/kalkkross) så ökar det pH-halten i jorden. Men strukturkalk ändrar också jordens struktur, vilket inte vanligt kalk gör. Det sker flera kemiska reaktioner som gör att de små, fina lerpartiklarna klumpar ihop sig och bildar nya aggregat. Leran blir grymig och reder sig bättre. Strukturkalkning minskar även fosforförlusterna. Strukturkalk består av en blandning mellan kalkstensmjöl och bränd eller släckt kalk.

Hallå där, Katarina!

KATARINA BÖRLING

Jag pluggade: Mark/växtagronom vid SLU, Ultuna

Jag har tidigare jobbat på: SLU (har skrivit en avhandling om fosfor) och KRAV

Jag gillar att: Åka skidor.

Jag hoppas på en snörik vinter!

Katarina Börling jobbar på Jordbruksverket i Uppsala och ansvarar för att ta fram broschyren "Rekommendationer för gödsling och kalkning".

Hur länge har du ansvarat för rekommendationerna? Sedan 2014.

Hur kommer ni fram till vilka rekommendationer ni ska sätta? Vi använder resultat från fältförsök och forskning, kombinerat med praktisk erfarenhet.

Vad är utmaningen? Den största utmaningen är att ge generella råd. Det är svårt eftersom förutsättningarna skiljer sig så mycket mellan olika platser och olika jordar. Man behöver anpassa gödslingen till den plats där man odlar. Dessutom påverkas behovet av vädret och hur mycket det regnar. Och det vet vi ju inte i förväg – det ena året är inte det andra likt.

Finns det några nyheter i årets rekommendationer? Ja, vi har arbetat om rekommendationerna för spannmål och för vall. Skillnaderna i riktgivor är inte så jättestora, men bland annat är rekommendationerna till brödvete något högre än tidigare, framför allt vid höga skördar.

DU HITTAR REKOMMENDATIONERNA PÅ WEBBUTIKEN. JORDBRUKSVERKET.SE

LRFs roll i Greppa Näringen

LRF har sedan starten varit aktiv i samarbetsprojektet Greppa Näringen. Vi ställde några frågor till Marianne Andersson, medlem i Greppa Näringen och LRFs representant i Greppa Näringens styrgrupp under flera år.

Varför tycker du det är viktigt att LRF är en aktiv part i Greppa Näringen?

LRF som lantbrukarorganisation kan med sitt engagemang i Greppa Näringen visa att arbetet är viktigt ur miljösynpunkt, men även ur lönsamhetssynpunkt då det är på frivillig basis. Eftersom Greppa Näringen är ett känt begrepp i många sammanhang, både politiskt och bland myndigheter, så är det viktigt att LRF är en part i detta.

Vad betyder Greppa Näringen för svenskt lantbruk, enligt dig?

Greppa Näringen är viktigt att anamma hos lantbrukarna och fler behöver vara med. Det är ett accepterat verktyg för frivillig miljörådgivning samtidigt som man till viss del kan öka lönsamheten. Detta inser våra beslutsfattare och det ska vi ta vara på. ”En droppe på fel ställe är en förlorad insats och en sparad krona är också en intjänad krona”.

– Produktion i balans med miljöpåverkan är en fråga som intresserar mig mycket och här finns så mycket kvar att göra. Det handlar om kunskap, vilja och uthållighet.

Vilken roll tror du att Greppa Näringen kan ha i att skapa ett mer hållbart samhälle?

– Kunskap och förståelse för att lantbruket påverkar vår miljö är viktig för alla parter i samhället. Varje steg vi kan ta som minimerar trycket på vår miljö är ett steg i rätt riktning. Varje handling där vi undviker att tillförda resurser hamnar på fel ställe är en framgång. Det hållbara samhället har en kontrollerad balans mellan insats – produktion – miljö och Greppa Näringen är ett bra verktyg för att bidra till det.

Foto: Hans Jansson

MARIANNE ANDERSSON

Bor: På en gård strax utanför Trelleborg.

Produktion på gården: Växtodling

Djur: Inackorderade hästar

Medlem i Greppa Näringen: Sedan starten 2001

Förtroendeuppdrag: Ordförande för LRF i Skåne sedan 6 år tillbaka, ledamot i Greppa Näringens styrgrupp, ledamot i Södra Östersjöns vattendelegeration samt lite andra små uppdrag vid sidan om.

Följ de senaste miljö- och klimatnyheterna Greppa Näringens nyheter skickas ut två gånger i veckan – tisdag och fredag. Prenumerera för att få de senaste lantbruksrelaterade nyheterna inom miljö- och klimat.

Du får det här brevet eftersom du har varit i kontakt med Greppa Näringen eller fått rådgivning av oss. Om du vill se din rådgivningsplan och vem du har som kontaktperson kan du med hjälp av e-legitimation logga in på Mina Sidor via www.greppa.nu. Ring oss gärna om du har några frågor om ditt medlemskap i Greppa Näringen.

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

Greppa Näringens medlemsbrev ges ut två gånger per år. Greppa Näringen ger råd som både lantbrukare och miljön tjänar på. Hos oss får du råd om allt från kvävestrategi, växtskydd, våtmarker till utfodring och energieffektivisering. Greppa Näringen finns också på Twitter. Följ @GreppaNyheter och få nyheter om projektet och om lantbrukets miljöfrågor. Du når oss på www.greppa.nu och 0771-573 456.

Ansvärlig utgivare: Stina Olofsson, Jordbruksverket. Redaktör: Sara Stjernholm, LRF

greppa näringen